

АНАЛІЗ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

8. Мілодан Т. *Актуальні проблеми естетики і практики музично-інструментальної освіти на зламі XX – XXI століть.* // Науковий Вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Вип. 74. *Естетика і практика мистецької освіти: Збірник статей.* – Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2008. – С. 142 – 152.
9. Молчанова Т. *Музичне життя в Галичині. Становлення ансамблевого музикування як мистецтва і фаху.* // З історії ансамблевого музикування. – Львів, 2005. – С. 88 – 113.
10. Пасічник Л. *Академічне народно-інструментальне ансамблеве мистецтво України XX ст.: Автореф. дис.канд. мистецтвознавства: 17.00.03/ ЛНМА ім. М. Лисенка.* – Львів, 2007. – 17 с.
11. Польская И. И. *Камерный ансамбль: История, теория, эстетика: Монография.* – Х.: ХГАК, 2001. – 396 с.
12. Польская И. И. *Типологическая классификация современных исследований в сфере ансамблевой музыки* // *Музичне мистецтво: зб. наук. ст.* – Донецьк: Юго-Восток, 2004. – Вип. 4. – С. 184 – 193.
13. Раабен Л. *Камерная инструментальная музыка первой половины XX века: Страны Европы и Америки: Исследование.* – Л.: Сов. композитор, 1986. – 200 с.
14. Фейгин М. Э. *Индивидуальность ученика и искусство педагога: Учебное пособие.* – Изд. 2-е, переработанное и дополненное. – М.: Музыка, 1988. – С. 213 – 239.

Стаття надійшла до редакції 07.11.2008.

УДК 37.037:796.011.3

Сергій Гуменюк, аспірант кафедри теоретичних основ

та методики фізичного виховання

Тернопільського національного педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка

АНАЛІЗ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

У статті аналізуються нормативні документи, які регулюють навчально-виховний процес з фізичної культури та спорту в нашій країні.

Ключові слова: фізичне виховання, нормативні документи, фізична культура, спорт.

Актуальність. Зміни в державі, що відбулися за роки незалежності в політичній, соціально-економічній та духовній сферах життя суспільства, викликали потребу у реформуванні системи освіти. Сучасний етап державотворення в Україні вимагає реформування усіх сторін життєдіяльності особистості, зміни її світогляду, свідомості, ставлення до явищ суспільного життя. Попередній державний устрій і система освіти не в повній мірі формувала в людині здатність до активного і творчого способу життя, самостійного прийняття рішень, пошуку нових підходів до змісту, форм і методів практичної діяльності [5].

Освіта віддзеркалює зміни в суспільстві, а рівень розвитку системи освіти є результатом певного рівня розвитку суспільства. Отже, система освіти впливає на суспільство, прискорюючи чи гальмуючи його розвиток. У зв'язку з цим постають пріоритетними

соціальні та педагогічні проблеми гуманізації та демократизації навчально-виховного процесу в сфері фізичної культури і спорту.

Реформування системи освіти повинно включати не лише перехід людства від однієї системи до іншої, але й включати конкретні зміни в спосіб його мислення. Це потребує створення нових освітніх моделей, програм, нормативних документів, наукових систем, здатних формувати майбутнє цивілізоване, далекоглядне, моральне суспільство. Освітня програма, як нормативний документ – це основа, фундамент на якому базується весь подальший розвиток людини, і саме програми повинні відповідати реаліям часу.

Метою статті є виявлення позитивних сторін і слабких місць нормативних документів, які регулюють навчально-виховний процес з фізичної культури та спорту в нашій країні в контексті його гуманізації.

АНАЛІЗ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

Методи дослідження: аналіз нормативних документів, спостереження та бесіди.

Результати дослідження. Для гуманізації процесу фізичного виховання школярів важливе значення має перегляд підходів до формування програмно-нормативного забезпечення, яке міститься в матеріалах розроблених державними органами управління у сфері фізичної культури і спорту, а саме: державних вимогах до навчальних програм з фізичного виховання в системі освіти [1], Національній доктрині розвитку фізичної культури та спорту [3], Програмі для загальноосвітніх навчальних закладів “Основи здоров’я і фізична культура” [4], Законі України “Про фізичну культуру і спорт” [2].

Насамперед розглянемо Державні вимоги до навчальних програм з фізичного виховання в системі освіти [1], оскільки саме вони визначають і регулюють навчальний процес у закладах освіти. Навчальна програма визначає обсяг знань, умінь і навичок виконання рухових дій, які підлягають засвоєнню за час навчання і сприяють розвитку особистості відповідно до державних вимог у цій галузі. Кожна програма повинна містити теоретичний, методичний, практичний і контрольний розділи, які включають два взаємопов’язані компоненти: обов’язковий (базовий) і варіативний (регіональний). Значну увагу, на наш погляд, необхідно приділити варіативному компоненту програми, що формується на основі науково обґрунтованих і апробованих на практиці додаткових засобів, нетрадиційних форм, методів і прийомів організації процесу фізичного виховання. Завдяки варіативному компоненту кожний вчитель фізичної культури може самостійно формувати свою робочу програму на основі базової. Варіативний компонент ґрунтується на обов’язковому (базовому) компоненті, який доповнює його і враховує специфіку спрямованості навчання в регіонах, індивідуальні особливості учнів, їх спортивні інтереси, потреби, регіональні умови і традиції народної фізичної культури.

Так, наприклад, характерною рисою компетентності викладача фізичного виховання в США є його вміння якісно створювати шкільну навчальну програму у відповідності до вимог та інтересів общини, шкільного округу, класу чи групи дітей. Кожний вчитель створює власну програму для конкретного класу, базуючись на національних стандартах штату з фізичного виховання, обираючи одну із моделей побудови програми: розвиваюче фізичне виховання, туризм та ігри – “пригоди”, програми з оздоровчою спрямованістю, інтегративне фізичне виховання та програми зі спортивною спрямованістю [6].

Сприяє гуманізації процесу фізичного виховання школярів Закон України “Про фізичну культуру і спорт” [2], який регулює відносини у сфері фізичної культури і спорту та спрямований на визначення загальних правових, організаційних, соціальних і економічних засад фізкультурно-спортивного руху в Україні. Зокрема в статті 12 “Фізкультурно-оздоровча діяльність у навчально-виховній сфері та фізичне виховання” говориться, що загальноосвітні заклади з урахуванням місцевих умов, інтересів і запитів учнів самостійно визначають зміст, форми і засоби їх рухової активності, методи проведення занять з фізичної культури.

На наш погляд, у державних вимогах до навчальних програм з фізичного виховання не приділяється належна увага такому важливому компоненту, як статеві ознаки. Не враховуючи статевий компонент ми не можемо говорити про всебічність програми. Важливе місце в навчальній програмі повинні займати виховні завдання, моральний розвиток і формування гуманних якостей учнів у процесі фізичного виховання, слід також більшу увагу приділяти в навчальній програмі соціальним аспектам життя людини, оскільки, саме вони формують інтереси, мотиви, потреби у фізичній культурі та спорті кожної людини окремо і суспільства в цілому.

Важливим чинником підвищення ефективності у процесі фізичного виховання є критерії оцінки з предмету “фізична культура”, що має важливе значення для гуманізації процесу фізичного виховання школярів. Як відзначено в програмі для загальноосвітніх навчальних закладів “Основи здоров’я і фізична культура” [4] головним критерієм оцінювання є комплексна оцінка знань, техніки виконання та нормативного показника, який визначає фізичну підготовленість. Оцінюється фізична підготовленість учнів загальним державним тестом фізичної підготовленості населення України. На жаль, оцінка не враховує працю школяра, вкладену у досягнення індивідуально можливого результату в засвоєнні теоретичних та методичних знань і вмінь, практичних навичок, розвитку фізичних якостей. Оцінюючи учнів за індивідуальним результатом, а не на основі загального нормативу, ми маємо можливість зробити систему оцінювання більш гуманною та особистісно зорієнтованою, що оцінює індивідуальний розвиток кожного учня.

Аналізуючи чинну програму для загальноосвітніх навчальних закладів “Основи здоров’я і фізична культура” ми стверджуємо, що вищезгадані положення не знайшли належної реалізації в її змісті.

АНАЛІЗ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

Важливим чинником гуманізації навчально-виховного процесу з фізичного виховання і спорту є прийняття Національної доктрини з розвитку фізичної культури і спорту в Україні [3], метою якої є орієнтація українського суспільства на поетапне формування ефективної моделі розвитку фізичної культури і спорту на демократичних і гуманістичних засадах, а також формування гуманістичних цінностей та створення умов для всебічного і гармонійного розвитку людини. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту – “це система концептуальних ідей і поглядів на роль, організаційну структуру та завдання фізичної культури і спорту в Україні на період до 2016 року з урахуванням стратегії розвитку держави та світового досвіду” [3]. В основу вітчизняної системи фізичного виховання покладається комплекс показників обсягу щотижневої рухової активності, рівень спеціальних знань про особливості рухової активності сучасної людини, її фізичний розвиток, стан функціональних систем організму, фізичної працездатності та рухових здібностей. Безперечно це необхідно враховувати при створенні програми. Проте слід зауважити, що в процесі створення навчальних програм з фізичної культури та спорту слід звернути увагу на соціальні аспекти життя, уподобання кожної людини займатись тією чи іншою руховою активністю. Як свідчать наші спостереження та бесіди далеко не всіх влаштовує стандартизація занять з фізичної культури і спорту.

Наприкінці зазначаються очікувані результати даної концепції: “Реалізація доктрини надасть змогу забезпечити перехід до нової, гуманістичної моделі розвитку фізичної культури і спорту, в центрі уваги якої – інтереси, потреби та мотиви конкретної людини, що сприятиме соціальній активності громадян” [3, 8]. Тому виникає необхідність у створенні шкільної програми або цілої низки програм, які будуть спрямовані на задоволення потреб учнів у процесі фізичного виховання.

Аналіз нормативно-правових документів, які регулюють навчально-виховний процес з фізичної

культури та спорту в нашій країні дав змогу зробити наступні **висновки**:

1. Будь-які нормативні документи, які створює державна влада для подальшого розвитку тієї чи іншої сфери нашого суспільства, повинні дотримуватися умов, що висуваються сучасними реаліями нашого суспільства.

2. Значну увагу при складанні навчальних програм слід приділяти варіативному компоненту, що дасть змогу кожному вчителю фізичної культури самостійно формувати свою робочу програму.

3. Не приділяється належна увага такому важливому компоненту, як статеві ознаки.

4. Реалізація національної доктрини з розвитку фізичної культури і спорту в Україні передбачає необхідність у створенні шкільної програми або цілої низки програм, які б задовольнили потреби учнів у фізичному розвитку.

1. Державні вимоги до навчальних програм з фізичного виховання в системі освіти від 25 травня 1998 року № 188. – <http://uinter.kiev.ua>

2. Закону України “Про фізичну культуру і спорт” (нова редакція), 2001. – № 41. – С. 200.

3. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту, від 28 вересня 2004 року № 1148/2004. – <http://uinter.kiev.ua>

4. Затверджено Міністерством освіти і науки України: Основи здоров'я і фізична культура. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 1 – 11 класи. – К.: Початкова школа. – 2001. – 112 с.

5. Бойко Ю.В., Марченко О.Е. Актуальність гуманізації виховного процесу у системі вищої освіти // Проблеми гуманізму і освіти: Зб. матеріалів наук.-метод. конф. / Вінниця: вид-во ВДТУ “УНІВЕРСАМ-Вінниця”, 2002. – Т.1 – С. 24 – 27.

6. Осадча Т.Ю. Професійна підготовка викладачів фізичного виховання в університетах США. Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. – Луганськ, 2005. – 20 с.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2008.

Ї Ї

Джерела мудрості

“Спорт формує культуру оптимізму, культуру бадьорості”.

Анатолій Луначарський
літературознавець

Ї Ї